

Læsevejledernetværk – Læsevejlederbreve 4, 2020

Kære læsevejleder

Dette informationsbrev sætter fokus på ordblindhed, for der sker rigtig meget på området i øjeblikket. Men også for at markere den internationale ordblindeuge i uge 40, som i Danmark breder sig over flere uger, uge 39-40. Mange arrangementer er i den forbindelse desværre blevet aflyst eller omlagt til digitale former pga. den fortsatte coronasituation. Det gælder også mange kommende arrangementer, så jeg kan kun opfordre til, at man følger med på de enkelte arrangørers hjemmesider. Det næste informationsbrev, nr. 5, kommer også til at handle om ordblindhed, da alt ikke kan komme i dette brev.

Jeg har i dette brev valgt at fokusere på nogle af de uddannelsespolitiske udmeldinger, som er kommet i den sidste tid. Jeg forsøger at beskrive disse tiltag kort, men alligevel så detaljeret, at du kan få et overblik uden at åbne diverse links. Jeg henviser selvfølgelig til de aktuelle kilder, hvis du vil vide mere.

Læs mere i informationsbrevet om:

- 30 millioner kroner skal hjælpe ordblinde børn, unge og voksne
- Børne- og Undervisningsministeriets udlofningsmidler 2020 er målrettet ordblinde børn og unge
- Hvor mange elever findes ordblinde vha. Ordblindetesten?
- Kommende opsporingsredskab målrettet ordblinde elever i 2. klasse
- EVA's undersøgelse om undervisning af ordblinde elever, 2020.

30 millioner kroner skal hjælpe ordblinde børn, unge og voksne

Humletorvet 3
1799 Vesterbro
+45 4189 9090

info@videnomlaesning.dk
videnomlaesning.dk

Regeringen har sammen med Radikale Venstre, Socialistisk Folkeparti, Enhedslisten og Alternativet indgået en aftale, der skal styrke indsatsen til ordblinde og personer med andre læse- og skrivevanskeligheder. Aftalen følger op på [regeringens fire første skridt](#) mod en styrket ordblindeindsats, som blev lanceret i oktober 2019. Her ønskede regeringen at sikre, at ordblindhed identificeres tidligt, og at der sættes ind med målrettet støtte. Aftaleparterne tager udgangspunkt i en række udfordringer for børn, unge og voksne med ordblindhed og læse- og skrivevanskeligheder. Af centrale udfordringer kan nævnes:

1. Ordblindhed i familien: Ordblindhed er arveligt. Der er derfor øget risiko for, at børn af forældre med ordblindhed selv bliver ordblinde eller får læse- og skrivevanskeligheder.
2. Mangel på viden og kompetencer: Lærere er en central ressource i den støtte, ordblinde elever møder i deres skolegang. Men der er brug for mere viden om god undervisning af elever med ordblindhed.
3. Andre læse- og skrivevanskeligheder end ordblindhed: Det er vigtigt, at elever i læse- og skrivevanskeligheder også møder målrettet støtte ift. deres vanskeligheder. Det skal ikke kun gælde for elever med ordblindhed.
4. Ulige adgang til efterskoler: Kommunerne kan yde tilskud til forældre, som ønsker, at deres barn skal på en ordblindeefterskole, men forældrenes egenbetaling kan stadig være en udfordring.
5. Vanskeligt at følge med i gymnasiet: For elever med ordblindhed kan det være vanskeligt at følge undervisningen og gennemføre en gymnasial uddannelse lige så hurtigt som andre elever.

Jeg vil især gerne fremhæve den tredje udfordring, hvor det fremgår, at *alle* i læse- og skrivevanskeligheder (herunder ordblindhed) har brug for målrettet støtte. Det ved jeg, at mange skoler og uddannelsesinstitutioner har kæmpet for. I praksis har der været og er der 'riff' om ordblindediagnoser, som kan åbne for hjælp. Forhåbentlig vil *alle* i læse- og skrivevanskeligheder fremover blive tidligt identificeret og efterfølgende modtage et særligt pædagogisk tilbud målrettet deres specifikke behov.

Den nye aftale er opdelt i fire overordnede mål, som fordeler sig på ni initiativer:

Mål 1: Styrke opsporingen og vejledningen af personer med læse- og skrivevanskeligheder:

- Tidlig målrettet information til forældre og opsporing i forhold til ordblindhed
- Udvikling af tidligere gruppebaseret screening af elever i risiko for ordblindhed i folkeskolen.

Mål 2: Sikre målrettet indsats for elever med ordblindhed og andre læse- og skrivevanskeligheder:

- Målrettet indsats for elever med læse- og skrivevanskeligheder i folkeskolen
- Mere viden om, hvordan skoler og kommuner i praksis arbejder med at støtte elever med sprogforståelsesvanskeligheder
- Mere viden om, hvordan skoler og kommuner allerede arbejder med læseindsatser i små grupper.

Mål 3: Styrke vejledning for elever med ordblindhed og andre læse- og skrivevanskeligheder:

- Oprette nationalt forum for læsevejledere og ordblindelærere i folkeskolen og løfte antallet af læsevejledere og ordblindelærere.

Mål 4: Lettere adgang til tilbud i forhold til ordblindhed og andre læse- og skrivevanskeligheder:

- Lettere adgang til ordblindeefterskoler
- Ensretning af støtte til personer på tværs af SPS og ordblindeundervisning for voksne
- Mulighed for oprettelse af klasser med forlængede uddannelsesforløb for elever med bl.a. ordblindhed på det gymnasiale område.

De nyligt udmeldte, aftalte initiativer og de midler, der følger med, forventes at blive sat i gang løbende fra starten af 2021. Aftalen fordeler sig således over fire mål og ni initiativer målrettet børn, unge og voksne i læse- og skrivevanskeligheder, og der afsættes 30 millioner kroner. I Nationalt Videncenter for Læsning ser vi frem til at bakke dette initiativ op, og vi følger det med stor interesse.

Læs pressemeddelelsen [her](#), eller læs aftaleteksten [her](#).

Børne- og Undervisningsministeriets udlodningsmidler 2020 er målrettet ordblinde børn og unge

Nu er det muligt at søge om tilskud fra ministeriets pulje med udlodningsmidler på 13 millioner kroner. Pengene skal bruges til undervisningsformål, og blandt dette års fem temaer er de fire indsatsler særligt rettet mod ordblinde. Bemærk, at der kan søges om midler til udarbejdelse af materialer, redskaber, aktivitets- og undervisningsforløb, som stilles til fri disposition for offentligheden ved projektets afslutning.

De fem indsatsområder er:

1. Elever med ordblindhed: Formålet med indsatsområdet er på alle Børne- og Undervisningsministeriets uddannelsesområder at understøtte undervisernes arbejde med elever, der er udfordret af ordblindhed samt at modvirke, at disse elever klarer sig dårligere end andre elever i uddannelsessystemet.
2. Voksne med ordblindhed: Der er behov for at få udviklet inspirerende undervisningseksempler og eksemplariske forløb til brug for undervisningen af voksne ordblinde. Materialet skal give undervisningseksempler, som kan anvendes i virksomhedsrettede forløb, og materialet må gerne understøtte praksisrelateret læring og indeholde pædagogiske overvejelser om brug af LST (i dette informationsbrev anvender jeg konsekvent betegnelsen LST (læse-skrive-teknologier) i stedet for betegnelsen IT-hjælpemidler).
3. Inklusion af ordblinde i værkstedsbaseret undervisning på FGU og erhvervsuddannelserne: Støtte til ordblinde elever i undervisningen er ofte møntet på den boglige undervisning. På FGU og erhvervsuddannelserne foregår en stor del af undervisningen imidlertid i værkstederne, hvor der er behov for at udvikle

materiale til underviserne, der understøtter dem i at inkludere ordblinde elever i undervisningen på lige fod med øvrige elever.

4. Understøttelse af svage læsere: Elever, der testes svarende til 'gul kategori' i Ordblindetesten på grundskoleområdet, er svage læsere uden dog at være ordblinde. Der er behov for undervisningsmaterialer og -forløb til denne elevgruppe i grundskolen, der kan understøtte elevernes deltagelse i undervisningen.
5. Bevægelse i grundskolen: Der er behov for at udvikle konkrete materialer og undervisningsforløb, der integrerer bevægelse i den faglige undervisning for alle elever i grundskolen.

Fra den 30. september 2020 til 18. november 2020 er det muligt at søge om at få del i Børne- og Undervisningsministeriets udlodningsmidler. Puljen er i år på 13,4 millioner kroner. Fordelingen af tilskud forventes at finde sted ultimo februar 2021. Læs mere [her](#).

Hvor mange elever findes ordblinde vha. Ordblindetesten?

En ny opgørelse af brugen af [Ordblindetesten](#), som kan anvendes fra 3. klassetrin i grundskolen og gennem hele uddannelsessystemet, viser, at flere elever testes ordblinde i 3.-6. klasse frem for i udskolingen eller på ungdomsuddannelserne. Det er en rigtig dejlig tendens! Samtidig viser opgørelsen, at Ordblindetesten anvendes i alle kommuner og i større omfang. 12 procent af eleverne, som gik i 3.-10. klasse i folkeskolen i skoleåret 2019/2020, har på et tidspunkt i deres skoleforløb fået taget Ordblindetesten. Det er vigtigt her at understrege, at Ordblindetesten kun kan tages, når der er en begrundet mistanke for, at en elev er ordblind, og at denne test er sidste led i udredningen af ordblindhed.

Desuden er flere elever på ungdomsuddannelserne identificeret som ordblinde med Ordblindetesten i løbet af deres tid i grundskolen. 46 procent af de elever på ungdomsuddannelsesområdet, der er blevet testet for ordblindhed med Ordblindetesten, er blevet det i grundskolen – så der er desværre fortsat en del elever, som er overset i deres grundskoletid, selv om tendensen bevæger sig i den rigtige retning. Ved Ordblindetestens indførelse var det nemlig kun 14 procent. På FGU er 65 procent af de ordblinde elever identificeret i grundskolen, og dermed inden de starter på uddannelsen.

Opgørelsen viser, at 17 procent af eleverne på FGU, 13 procent af eleverne på erhvervsuddannelserne og 6 procent af eleverne på de gymnasiale uddannelser (men 13 procent på hf) i skoleåret 2019/20 er testet ordblinde med Ordblindetesten i løbet af deres skoletid.

Det er så væsentligt, at elever med ordblindhed og i andre læse- og skrivevanskeligheder identificeres tidligt, så de hurtigst muligt kan støttes målrettet i deres læring, og eventuelle følgevirkninger af læsevanskeligheden/-handicappet kan begrænses mest muligt. Lad os derfor satse på og arbejde for, at disse tendenser i opgørelsen fortsætter.

Læs mere her: [Resultater fra Ordblindetesten i folkeskolen](#) og [Resultater fra Ordblindetesten for uddannelser omfattet af SPS](#).

Kommende opsporingsredskab målrettet ordblinde elever i 2. klasse

Der kan foretages en screening af alle elever i 0.-1. klasse for at identificere elever i risiko for at udvikle ordblindhed. En tidlig og forebyggende pædagogisk indsats kan være afgørende for disse elevers fremtidige skriftsproglige kompetencer. Læseundervisningen foregår i dag allerede fra 0. klasse og venter ikke som tidligere til 1. klasse. Efterfølgende har vi nu Ordblindetesten, som kan tages fra 3. klasse. Men der er et gab – for hvad med eleverne i 2. klasse?

I forbindelse med regeringens skridt på vej til en forstærket indsats for ordblinde (se første omtale i dette informationsbrev) (ordblindeudspil udmeldt i oktober, 2019) vil Børne- og Undervisningsministeriet i samarbejde med Center for Læseforskning, Københavns Universitet og Egmont Fonden udvikle et nyt redskab til opsporing af elever i 2. klasse, som er i risiko for at udvikle ordblindhed. Hensigten med dette kommende opsporingsredskab er at udfylde dette gab, så der er et kontinuerligt fokus på tidlig identifikation, og så der kan ske en fortsat pædagogisk støtte af elever i risiko for at udvikle ordblindhed. Opsporingsredskabet forventes klar til brug i 2024.

Læs pressemeddelelsen [her](#).

EVA's undersøgelse om undervisning af ordblinde elever, 2020

I hver klasse er omkring to elever i ordblindvanskeligheder, men hvordan støttes disse elever bedst i deres læring og trivsel? Hvad siger forskningen, og hvordan tages der i praksis hånd om disse elevers særlige læringsbehov?

Det har EVA set på i undersøgelsen *Undervisning af ordblinde elever i folkeskolen*. Formålet med undersøgelsen er at kvalificere skolernes videre arbejde med at tilbyde de ordblinde elever bedst mulig støtte, så de lærer og trives i deres skolegang. Undersøgelsen rummer et [vidensnotat](#) med centrale pointer fra forskning i almenpædagogiske forhold i skolen og rammer for undervisningen af ordblinde elever samt en [tabelrapport](#) med en kortlægning af skolernes praksis med ordblinde elever. Tabelrapporten er baseret på en spørgeskemaundersøgelse blandt læsevejledere. Spørgeskemaet er udsendt til samtlige folkeskoler i Danmark; 822 skoler indvilgede i at deltage i undersøgelsen, mens 585 skoler besvarede det tilsendte spørgeskema, hvilket svarer til 71 procent. Så måske har du deltaget i undersøgelsen og er interesseret i at se, hvordan din skole/kommune placerer sig i det samlede billede ud fra din tilbagemelding... Til undersøgelsen hører også en [metodebeskrivelse for vidensnotatet](#), men den vil jeg ikke omtale nærmere i dette brev.

EVA's undersøgelse sammenholder således forskningsbaseret viden om ordblindhed med skolernes aktuelle praksis i forhold til arbejdet med ordblinde elever.

Fra **tabelrapporten** kan disse pointer opsummeres:

- Læsevejlederne vurderer, at der er stor forskel på dansklæreres og øvrige læreres arbejde med ordblinde elever. 84 % af læsevejlederne vurderer, at dansklærerne i høj eller nogen grad forbereder undervisningen, så den understøtter, at de ordblinde elever bruger IT-hjælpe midler, mens kun 33 % vurderer, at det samme sker i de øvrige fag.

- 45 % af læsevejlederne vurderer, at man i høj grad kan styrke læringsmulighederne for skolens ordblinde elever gennem kompetenceudvikling af dansklærerne, mens 65 % af læsevejlederne vurderer, at man i høj grad kan styrke læringsmulighederne for skolens ordblinde elever gennem kompetenceudvikling af lærere i de øvrige fag.
- 87 % af læsevejlederne vurderer, at lærernes implementering af LST i fagene i høj eller nogen grad må forbedres, hvis man skal styrke læringsmulighederne for ordblinde elever. Næsten alle lærere har adgang til LST, men kun 10 % af læsevejlederne vurderer, at lærerne i høj grad anvender disse hjælpemidler i undervisningen af ordblinde elever i almenundervisningen.
- 81 % af læsevejlederne angiver, at alle eller de fleste ordblinde elever tilbydes støtte via differentiering i almenundervisningen. På 69 % af skolerne angiver læsevejlederne desuden, at alle eller de fleste ordblinde elever uden for almenundervisningen modtager undervisning i mindre grupper, hvor der er fokus på elevens læse- og skrivefærdigheder (64 %), elevens læse- og skrivestrategier (63 %) eller introduktion til og undervisning i funktionerne i LST (62 %). Det drejer sig om korte forløb på en til fire måneder.
- 42 % af skolerne afsætter tid til kompetenceudvikling af lærerne (via kurser, oplæg osv.) ift. generel viden om ordblinde elever, men heraf vurderer 58 % af læsevejlederne, at lærerne i høj eller nogen grad gør brug af kompetenceudviklingen. 44 % af skolerne afsætter tid til kompetenceudvikling af lærerne ift. brug af LST i undervisningen, og heraf vurderer 59 % af læsevejlederne, at lærerne i høj eller nogen grad bruger muligheden for denne type kompetenceudvikling.
- Der er sammenhæng mellem læsevejledernes oplevelse af alle læreres arbejde med ordblinde elever og skolens prioritering af lærernes kompetenceudvikling på området. De peger fx på, at lærerne i højere grad støtter de ordblinde elever i, hvor og hvordan de med fordel kan bruge LST, de giver de ordblinde elever mulighed for at løse opgaver på andre måder, og de arbejder med individuelle planer for de ordblinde elever, hvor de fx tilpasser opgaver og lektier.
- 85 % af læsevejledere angiver, at der er en kommunal læsekonsulent eller lignende, som kan bistå dem i deres arbejde på skolerne, men samtidig angiver 13 % af læsevejlederne, at de ikke har en sådan mulighed, dvs. at der ikke i alle kommuner er en læsekonsulent. Hvis læsevejlederne har mulighed for sparring med en læsekonsulent, så gør de brug af det.
- 76 % af læsevejlederne oplyser, at der er en kommunal handleplan for arbejdet med ordblinde elever, mens 15 % oplyser, at det findes der ikke i deres kommune. 72 % af læsevejlederne angiver desuden, at skolen har egne retningslinjer. Der er en sammenhæng mellem kommunale handleplaner og skoler med egne retningslinjer. På skoler, hvor der er en kommunal handleplan med faste procedurer, oplyser 83 %, at der også er udarbejdet retningslinjer på skolen. På skoler, hvor der ikke er nogen kommunal handleplan, angiver 57 %, at der er udarbejdet retningslinjer på skolen.
- 61 % af læsevejlederne angiver, at skolerne udarbejder individuelle handle-/elevplaner, når en elev udredes som ordblind, mens 34 % af læsevejlederne oplyser, at det gør skolerne ikke. På skoler, hvor der er en kommunal handleplan med faste procedurer, angiver 68 %, at der udarbejdes en individuel plan. På

skoler, hvor der ikke er nogen kommunal handleplan, angiver 46 %, at der udarbejdes en individuel plan.

- Læsevejlederne har mange forskellige opgaver i forhold til skolernes ordblinde elever. De fleste læsevejledere har ansvar for at teste eleverne, står for udvikling af skolens indsats i samarbejde med ledelsen, samarbejder med forældre, holder skolen opdateret om viden om ordblindhed og LST, introducerer elever til LST og varetager undervisning af ordblinde elever, fx i mindre grupper.
- 93 % af læsevejlederne føler sig i høj eller nogen grad klædt på til at varetage deres opgaver vedrørende ordblinde elever. Læsevejledere med få års erfaring føler sig i mindre grad klædt på til at varetage deres opgaver og mangler tid til deres arbejde.

Kort skitseret peger tabelrapporten således på, at dansklærerne er bedst til at tilgodese de ordblinde elevers læringsbehov, og at det let glemmes, at eleverne er ordblinde i alle fag. Det kan der dog rettes op på ved hjælp af kompetenceløft af faglærerne, så de i højere grad kan indtænke brug af LST i fagenes undervisning. Det kræver, at der på skolerne sættes tid af til disse kompetenceløft – og det sker på under halvdelen af skolerne. Samtidig ses det, at kun godt halvdelen af lærerne tager imod dette kompetenceløft, men at på de skoler, som prioriterer en ordblindeindsats, smitter denne prioritering af på undervisningen i fagene, så de ordblinde elevers behov i højere grad anerkendes. Læsevejlederne har også brug for sparring og kompetenceudvikling, da de varetager mange forskellige opgaver i forhold til skolernes ordblinde elever. Er der en læsekonsulent i kommunen, så bruger de vedkommende fagligt. Læsevejledere med få års erfaring føler sig i mindre grad klædt på til at varetage deres arbejde og mangler tid til deres arbejde. Hvis kommunen har en officiel handleplan i forhold til undervisning af ordblinde elever, er der stor sandsynlighed for, at skolen også har udarbejdet sine egne retningslinjer på området. Ligeledes understøtter en kommunal handleplan, at der på skolerne udarbejdes elev-/handleplaner, når en elev findes ordblind.

Vidensnotatet er målrettet både skoleledelse, læsevejledere/ressourcepersoner og almenlærere på skolerne, da undervisning af ordblinde elever ikke er et område, som kan varetages af én medarbejder. Mange aktører i skolen og samarbejdet mellem disse spiller en vigtig rolle for at støtte ordblinde elever læring og trivsel bedst muligt.

I vidensnotatet formidles utrolig meget viden om ordblindhed på en overskuelig måde og i et letforståeligt sprog. Man behøver ikke at have stor viden om ordblindhed for at blive indfanget i notatets pointer.

Kapitel 2 redegør for specifikke udfordringer, som ordblinde elever møder i skolen, og for undervisningstilbud målrettet ordblinde elever. Disse emner tages op:

- Ordblinde elevers læse- og skrivevanskeligheder
- Ordblinde elever kan møde både faglige og personlige udfordringer i skolen
- Skolernes undervisningstilbud til ordblinde elever
- Fire vigtige tværgående forhold i skolernes støtte af ordblinde elever.

Kapitel 3 uddyber disse pointer:

- Skoleledelsen er centralt omdrejningspunkt for arbejdet med ordblinde elever
- Skoleledelsen skal sikre lokale kompetencer og central støtte
- Skoleledelsen sætter rammen for skole-hjem-samarbejdet.

Kapitel 4 præsenterer disse pointer for læsevejlederens arbejde med ordblinde elever:

- Læsevejlederens kompetencer er afgørende for skolens arbejde med ordblinde elever
- Samarbejdet mellem almenlærere og læsevejleder er centralt
- Læsevejlederen skal koordinere og rammesætte supplerende undervisningstilbud
- Introduktion af LST til eleverne er afgørende
- Et tæt og løbende samarbejde med forældre er vigtigt.

Kapitel 5 beskriver disse pointer i forhold til almenlærernes arbejde med ordblinde elever:

- Kompetenceudvikling af almenlærere er central
- Fokus på fortsat udvikling af elevernes basale færdigheder
- Opmærksomhed på differentiering af den almene undervisning
- LST anvendes i almenundervisningen
- Ordblindhed kan påvirke elevernes trivsel.

Kort opsummeret peger vidensnotatet på følgende:

Ordblind elever er udfordrede både fagligt og trivselsmæssigt. Ordblindhed er en funktionsnedsættelse, hvor eleven har vanskeligt ved at afkode ord. Ordblind elever er udfordrede både på deres læse- og skrivefærdigheder, men kan også være udfordrede på deres motivation for at gå i skole. Skolen kan tilbyde eleverne supplerende undervisningstilbud, men det er komplekst at støtte op om ordblind elever læring og trivsel – og det er ikke klaret med fx supplerende undervisning i LST eller et intensivt læse- eller stavekursus. Eleverne må udover supplerende undervisningstilbud også støttes i den almene undervisning, og begge indsatser kræver, at læsevejlederne og almenlærerne på skolerne samarbejder om at støtte eleverne bedst muligt i hele deres skolegang. Det er den enkelte skoleleders ansvar, at ordblind elever tilbydes relevant støtte. Udover at sætte rammer for, hvordan skolen støtter de ordblind elever læring og trivsel, skal skoleledelsen også sikre, at der er relevante kompetencer blandt læsevejledere og almenlærere samt arbejdstid til, at de kan støtte op om de ordblind elever læring og trivsel. Læsevejlederen har en central og omfangsrig funktion i dette arbejde på skolen. Typisk er det læsevejlederen, som koordinerer ordblindindsatsen på skolen og er bindeled til både ledelse, lærere, elever og forældre. Læsevejlederne har således behov for en opdateret og dybdegående viden om læse- og skrivevanskeligheder (herunder ordblindhed). Læsevejlederne har en vigtig opgave i at støtte op om, at alle lærere på tværs af fagene har en grundlæggende viden om, hvordan de bedst tager hånd om de ordblind elever læring og trivsel i netop deres fag. Læsning og skrivning er jo basale færdigheder i alle fag, og faglæreren må være opmærksom på den sproglige dimension i sit fag og strukturere sin undervisning med mål tilpasset de enkelte elever, ligesom faglæreren må modellere læreprocesser og indtænke LST. At hjælpe ordblind elever er således en opgave, som går på tværs af hele skolen og involverer både skoleledelse, læsevejleder(e) og almenlærere. Fokus må være både på de ordblind elever læring og trivsel, og skolen må være ekstra opmærksom på disse elever selvværd og støtte dem i deres deltagelse i klassens faglige fællesskaber.

Rigtig god efterårsferie.

De bedste hilsner fra alle i centeret

Kirsten